

Задания для муниципального этапа республиканской предметной олимпиады школьников по чувашскому языку и литературе.
2023/2024 учебный год. 7 класс

Время проведения – 150 минут
Максимальный балл – 50

Кам хирĕç калаçĕ, – улталĕ,
.....
10. „Кам вĕл чĕн-чĕн юлташ?“ темĕна уçса парса калапăшĕпе пысăках мар хайлав сырăр.

1. Çак йĕркесен авторĕ кам? Ятне, хушаматне туллин сырăр. Текста ят парăр.

(1)Атте-анне чĕлхи – пирĕн тăван чĕлхе. (2)Тăван сăмах, тăван чĕлхе – халăх чунĕ. (3)Унăн паянхи кунĕ, малашлăхĕ. (4)Унсăрĕн халăх çук. (5)Пулас ĕрĕв тĕрĕс пăхса çитĕнтересси чи малтанах тăван чĕлхе хисепĕнчен, чысĕнчен килет. (6)Шкулта тăван чĕлхе – пĕрремĕш предмет.

2. Синонимсем текстĕн хăш предложенийĕнче тĕл пулаççĕ? Синонимсене пуçламăш формăра сырса парăр, вырăсла куçарăр.

3. Малашлăхĕ сăмахĕн кашни пелтерешлĕ пайне палăртса тухăр. Сăмах тĕпне кăтартăр.

4. Йĕплĕ сăмах хыттар, йĕплĕ чĕлхе, йĕп пул, йĕпреп пĕрене ту, йĕп сăрти тăршиĕ фразеологизмсем мĕне пелтересçĕ?

5. Паллă тунă сăмахсем мĕнле пулсех пайĕ пулаççĕ?

Анна ылтăн сĕрĕ тăхăннă.

Унтанна нумай вăхăт иртрĕ.

Вăрманна иккĕн кайрăмăр.

Коля Петъяран кăшт лутрарах.

Бран Мускава каятăп.

6. Çемен Элкер суралса уснĕ Кушлаваш тăрăхне миçе ял кĕрет? Элкер хăш ялта суралнă?

7. К.В. Ивановăн «Нарспи» поэминчи тупмалли юмах тĕслĕхне илсе парăр, тупсăмне тупăр.

8. Этеме мĕнпе амантма, ўкерме, ўксен сĕклеме пулат? Çак шухăш мĕнле поэтĕн хăш сăввинче ўкерĕннĕ?

9. Çеçпел Мишшин «Хурăç шанчăк» сăввинчи саврана вĕслĕр. Мĕнле сăва виçипе сырнине палăртăр.

Çĕр-шывăм хĕвеллĕн сурталĕ,

Тапранĕ кăвар кайăкла.

Задания для муниципального этапа республиканской предметной олимпиады школьников по чувашскому языку и литературе.
2023/2024 учебный год. 8 класс

Время проведения – 150 минут
Максимальный балл – 50

1. Çак йĕркесен авторĕн ятне, хушаматне туллин сырăр. Текста ят парăр.

(1) *Пирĕн, çаваисен, ситмĕл те сичĕ тĕслĕ мул-тавар пур.* (2) *Çав ситмĕл те сичĕ тĕслĕ мулран чи пахи – асатте-асаннесем, атте-аннемерсем пире управлăха та усравлăха пехилесе парса хăварнă чĕлхемĕр-тĕр.* (3) *Ĕнтĕ мана хуть те мĕн калăр та, халăхăмăра пин-пин сул пĕр сыхăра тытса тăракан сăваплă кайăл вăл – пирĕн чĕлхемĕр!* (4) *Тымарĕсем тарăн пирĕн чĕлхемĕрĕн, вулли парка, тăрри лаитра.* (5) *Çуллен турат сумне турат хуиса пырать вăл, турачĕсерен ситмĕл те сичĕ сулçа сурать, сешке сарать, симĕç парать.* (6) *Çав симĕç пире чĕрĕлĕх парса тăрать.*

2. Текстра вайлă формăри паллă ятне (ячĕсене) тупăр. Унтан текстра ытти паллă ячĕсене тупăр та вайлă формăра сырăр.

3. *Халăхăмăра сăмахăн кашни пĕлтерĕшлĕ пайне палăртса тухăр.* Сăмах тĕпне кăтартăр.

4. *Чараксăр чĕлхе, пĕр чĕлхе туп, чĕлхе вылят, чĕлхе салтăн, чĕлхе сыхлан* фразеологизмсем мĕне пĕлтересçĕ?

5. Паллă тунă сăмахсем мĕнле пулплев пайĕ пуласçĕ?

Тимĕр витре туянтăм.

Чылай вăхăт иртре унтанпа.

Пĕччен нимех те тăваймăн.

Эпĕ апа юри каларăм.

Вара кинона кайăпăр.

6. Çак йĕркесем мĕнле хайлавран? Сăва ятне, авторĕн хушаматне, ятне, ашшĕ ятне, псевдонимне сырăр.

Хастарлă, хыт утăмлă пулăр,

Çĕр-шывăн хастар ачисем.

Вут кайăклан вĕсĕр, ан юлăр,

Ан юлăр кун-сул уттинчен.

7. Мĕн вăл пуçтай?

8. Тĕрĕк халăхĕсен паттăрла эпосĕсене каласа тухăр (5-рен кая мар).

9. Геннадий Айхин «Хамăн» сăввин çаврине вĕслĕр:

Мухтав турра: хать каçару

Битмастăп – пурăннишĕн!

Ман тавăру та – тавăру

.....

а) хама сеш – хам пулнишĕн;

ă) хама сеш – тавăрнишĕн;

б) хама усал суннишĕн.

10. „Кам вăл чăн-чăн юлташ?“ темăна уçса парса калăпăшĕпе пысăках мар хайлав сырăр.

Задания для муниципального этапа республиканской предметной олимпиады школьников по чувашскому языку и литературе.
2023/2024 учебный год. 9 класс

Время проведения – 180 минут
Максимальный балл – 50

1. Сак йёркесен авторё кам? Ятне, хушаматне (е псевдонимё пулсан – псевдонимне) туллин сырар. Текста ят парар.

(1) Чёлхемёр черчен те чипер, пуян та янйравля тееетпёр. (2) Анчах тус-тантайша вайтма, атте-аннене пуштай калама, туйра айташ выляма, кёрекере «Алран кайми» юрлама, керемре саван тума пелетпёр-и-ха? (3) Сак эткерлехе аша хывайр, вара чёлхемёр хаватне эфир те турре каларайр.

2. Маларах паня текстран палля ячесене сырса илёр, унтан вёсене вайля висере сырар.

3. 1-мёш предложенири глагола тёрёс сырнй-и? Хавар шухаша ёнентерёр.

4. Чуна ил, чуна кантар, чуна сёкле, чуна усса яр, чун усси фразеологизмсем мёне пелтерессё?

5. Палля туня самахсем мёнке пуплев пайё пулассё?

Урля самах каласа сынна ан кюрентер.

Энё тата вуларам.

Такам кёрсе тухса кайрё.

Пёччен ёслесен ёс ёсёнмест.

Хулана пёрле кайрамар.

6. К.В. Иванован «Нарспи» поэмине пуринчен малтан вырсла кусарса пичетлесе калараканё кам? «Нарспине» вырсла тата кам кусарнй?

7. Николай Шелепин «Рафсей» саввинче мёнке междометисем черетленсе пырассё?

8. Сак йёркесен авторне, хайлав ячёпе жанрне палартар.

«О! Мёне пелтерессё чапля художниксен пейзажесем сут санталайкра пуррипе танлаштарса пыхсан! Вёсем јкернинче пите аста еврлеме пёлни кйна тёлентерет, урах нимён те тупаймастан. Кунта пачах урахла, чун-чёре каласа анлантарма сук киленёспе ирёлет,

юлашкынчен вара сут санталайкан темёнке куранми вайёнчен тёлёнипе сухалсах каятнй».

9. П. Хусанкайан Наталийё хайён тёррине мёнке тёссемпе тёрлет?

10. „Кам вал чан-чан юлташ?“ темана усса парса калайпашёпе пысаках мар хайлав сырар.

Задания для муниципального этапа республиканской предметной олимпиады школьников по чувашскому языку и литературе.
2023/2024 учебный год. 10 класс

Время проведения – 180 минут
Максимальный балл – 50

1. Сак йёркесен авторё кам? Ятне, хушаматне (е псевдонимне) туллин сырар. Текста ят парар.

(1)Таван чёлхе въл халăхăн сăваплă та чи таса, чи хаклă пурлăхĕ.
(2)Таван чёлхе – тёнче йс-хакăлĕ. (3)Калама сук пуян, ытарайми хитре въл пирĕн тăван чёлхемĕр. (4) Чăваши чёлхипе кирек мёнле туйăма та, тем тёрлĕ пысăк шухăша та сар кайăк юрри пек, шăнкăр-шăнкăр шыв юххи пек, хурăн сұлсисем шĕпĕлтетни пек илемлĕн те сăнарлăн, хавхалануллăн, сĕкленуллĕн, кирлех пулсан ытарлăн та каласа кăтартма пулат.

2. Текстра кайăк ячĕ тупар, вырăсла кусарар.

3. Текстран евĕрлев сăмахне (сăмахĕсене) тата евĕрлев сăмахĕнчен пулăннă сăмаха (сăмахсене) сырса илĕр.

4. *Аша хыв, аша яр, аш вăркат, ашиша пис, аш-чик вĕреме тытăн* фразеологизмсем мёне пёлтересĕ?

5. Паллă тунă сăмахсем мёнле пуплев пайĕ пуласĕ?

Анчах кунтаччĕ въл, ташта сухалчĕ.

Въл тата юрларĕ.

Килте никам та сук.

Тем синчен те каласрăмăр.

Ашăрах тăхăнăр, атту чирлетĕр.

6. Сак йёркесен авторё кам?

«Пусласа тăвакан ёс нумай чухне кăлтăксăр пулмасть, анчах кунта нимĕн те хăрушиши сук: каярахпа вĕсене тўрлетме йывăрах пулмĕ. Сапла сунасси сес юлат: сак ёсре тата йна пула эфир йслă сынсене тивĕслĕ пахалăх шайне ситер».

7. Спиридон Михайлован «Чăваш халапĕсенче» Янтуш сăнарĕ пур. Вилсен Янтуша миşe лаша кўлнĕ сўнапа туртгарса кайнă?

8. И.Я. Яковлеван «Манан пурнăс» аса илўсен сыпăкĕсенче сывăх таванĕсем синчен калани чылай. Иван Яковлевичан амăшĕ тата асламăшĕ мён ятлă пулнă?

9. Сеспёл Мишшин «Юншăх» калавёнчи тĕп герой кам? Унан прототипне палартар.

10. „Кам въл чан-чан юлташ?“ темана усса парса калăпăшĕпе пысăках мар хайлав сырар.

Задания для муниципального этапа республиканской предметной олимпиады школьников по чувашскому языку и литературе.
2023/2024 учебный год. 11 класс

*Время проведения – 180 минут
Максимальный балл – 50*

1. Сак йёркесен авторё кам? Ятне, хушаматне (е псевдонимне) туллин сырӑр. Текста ят парӑр.

(1)Чӗлхе – халӑх пуянлӑхӗ. (2)Тӑван чӗлхене юратман сын сут тӗнчере сук та пулӗ. (3)Тӑван чӗлхе – халӑх палли, вӑл вилӗмсӗррине сирӗплетекен тӑмха. (3) Савӑнна кашни халӑх хӑй чӗлхине ытарайми юратать, нурынчен те ытла пахаласа хисеплет, куҫ шӑрҫи пек сыхлать, чи хаклӑ пурлӑх тесе упрать. (4)Ӗлӗкрен-авалтанпах тӗрлӗ халӑхӑн чи чаплӑ паттӑрӗсем тӑван чӗлхешӗн вутра сунма та, шывра путма та, чӗрӗлӗх сӗре кӗме те хатӗр пулнӑ; тӗрлӗ халӑхӑн ӑслӑ ывӑл-хӗрӗсем тӑван чӗлхене юрӑ савӑсенче юрланӑ, унран хакли суккине сирӗплетсе каланӑ.

2. Тӑмха сӑмах пӗлтерӗшне ӑнлантарӑр, вырӑсла куҫарӑр.

3. Вилӗмсӗррине сӑмахӑн кашни пӗлтерӗшлӗ пайне палӑртса тухӑр.

Сӑмах тӗпне кӑтаргӑр.

4. Пӗр каварлӑ пул, пӗр калӑпта виҫ, пӗрре сурмалӑх кӑна, пӗр сӑвартан сур, пӗр хӗлхем фразеологизмсем мӗне пӗлтересӗ?

5. Паллӑ тунӑ сӑмахсем мӗнле пуплев пайӗ пуласӗ?

Сук сын сукшӑн кулянать.

Халӗ виҫӗ сехет кӑна.

Пирӗн сурт шкулпа юнашар вырнаҫнӑ.

Ил тата, мӗн илместӗн?

Эпир урлӑ урамра пурӑнатпӑр.

6. Сак йёркесен авторё кам?

... Бӑрӑ пахалӑх чӑвашсен нумай, вӗсем – пилӗксӗр сӑхман тӑхӑннинче, сӑпата сырнинче, серте яшки ҫининче мар – шалта, ӑшра. Вӗсене, мӗн пур ӑш-чике, ӑс-тӑна шӑранса ларнӑскерсене, уйӑрса илме, каласа пама йывӑр, вӗсене куҫпа курни ҫитмест – ҫивӗч сисӗмпе туйса илмелле.

7. Митта Ваҫлейӗн 4 картлӑ анапест виҫипе сырнӑ сӑвӑ йӗркине аса илӗр. Схемӑласа кӑтаргӑр.

8. Илпек Микулайӗн «Хура ҫӑкӑрӗнчи» тӗне кӗмен авалхи арҫын ячӗсене (10-ран кая мар) сырса тухӑр.

9. Тутар Республикин Течӗ районӗн Кӑнна Кушки ялӗнче ҫуралса ӱснӗ илемлӗ сӑмах ӑстисене аса илӗр.

10. „Кам вӑл чӑн-чӑн юлташ?“ темӑна уҫса парса калӑпӑшӗпе пыҫӑках мар хайлав сырӑр.